

JAVÍTÁSI ÚTMUTATÓ

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ABC kisbetűivel jelöltük. Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta vagyis az item megoldása jó, illetve a tanuló nem oldotta meg, vagyis az item megoldása nem jó. Az első esetben az item betűjelét kell bekarikázni.

Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen a javítókulcsban megoldott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint a szakirodalommal igazolható jó feladatelem is pontot ér.

1.

- a) Hamis
- b) Igaz
- c) Hamis
- d) Igaz
- e) Igaz
- f) Igaz
- g) Hamis
- h) Igaz
- i) Hamis
- j) Igaz
- k) Igaz
- l) Hamis

12 pont**2.**

- a) Verancsics Antal
- b) Tomori Pál
- c) Luther Márton
- d) Huszár Gál
- e) Zrínyi Miklós
- f) Münzer Tamás
- g) Colbert
- h) János Zsigmond

8 pont**3.**

- a) egyedül kegyelemből, egyedül Krisztus által, egyedül a Szentírás-elvét betartva – az öt Sola csoportjába tartoznak a protestáns teológiában.
- b) török katonák
- c) Richelieu aláhúzása
- d) Richelieu XIV. Lajos bíborosa volt / Montesquieu és Rousseau a felvilágosodás képviselői
- e) vendek aláhúzása
- f) a szászok, svábok német nyelvűek / a vendek a szláv népek körébe tartoznak (az egyik indoklás elegendő)

(elfogadható válasz: a szászok aláhúzása. Indok: a szászok városlakó polgárok, míg a vendek, svábok főként falvakban élnek / földműveléssel, állattenyésztéssel foglalkoznak.)

6 pont**4.**

- a) gótikus
- b) csúcsív
- c) támpillér
- d) színes ólomüvegek (más helyes válasz is elfogadható, a sorrend felcserélhető)
- e) reneszánsz

f-g-h) harmónia, perspektíva, eltávolodás a vallási témáktól, a természet és az ember természetes ábrázolása, mint az antikvitás, a szobroknál a kontraposzt is jellemző.

„Díszítő elem: a ballusztrád (kőbábos korlát); a párkány feletti mellvédszerű fal (attika); a gyámkő, vagy konzol, ami a falba illesztett, de abból merőlegesen előreugró, általában díszes kő tartóelem; akantuszlevelek, puttók (pufók, csupasz gyerekek); stukkó (gipsz) díszítések; gazdag koronázópárkányok, delfinek; mennyezetkazetták, rozetták (rózsa alakú díszek); loggiák; Palladio-motívum (hármás nyílású egység; a középrész széles nyílású, magas, félkörívvél záruló; az ív vállmagasságában vízszintes gerendával zárulnak az oldalsók). A színes vakolatkéreg réteges kikaparásával (sgraffito) is díszítenek, használnak mázas terrakottát (majolika).”

(<http://enciklopedia.fazekas.hu/tarsmuvt/reneszansz.htm>)

i) Leonardo da Vinci

j) barokk

k-l-m) monumentalitás, dinamikus hatású terek, pl. tükörtermek, folyószerű elnyúló galéria, egymás után fűzött centrális terek, ellipszis és nyolcszög, hullámvonal, csigavonal, kagyló-, és csigamotívum, erőteljes fény-árnyék hatások, pompa, pátosz, ünnepélyesség fokozása, rengeteg aranyozás, térlefedésre fiókos donga boltozat, sok oszlop, gyakoriak a csavart oszlopok, díszes, monumentális lépcsősorok, kovácsolt vas kapuk, kerítések, rácsok

(<http://www.vmig.sulinet.hu/archivum/0910/zrinyi/muveszetek.htm>)

(más helyes válasz is elfogadható, a sorrend felcserélhető)

13 pont

5.

r)

[illegible]

Az asztrolábiumot váltotta fel ez a pálca, amely a földrajzi szélesség meghatározásában segített.

II. Ferdinánd és Bethlen Gábor 1621-ben itt kötöttek békét.

Az Oszmán Birodalom közigazgatási egysége.

1604-ben és Diószeg között aratott győzelmet Bocskai István J. Pezzen ezredes serege fölött.

1703. májusában itt adta ki II. Rákóczi Ferenc és Bercsényi Miklós a harcba hívó kiáltványt.

Főként Angliában jellemző a XVI-XVII.sz-ban. A közös legelőkön, a bérlők parcelláin juhlegelőket alakítottak ki.

Török adószedők elnevezése.

II. Rákóczi Ferenc rézből készült pénzérméje.

1606.nov.11-én itt kötötte meg a Porta és a Habsburg kormányzat a tizenöt éves háborút lezáró békét.

Kereskedő városok szövetsége. A földrajzi felfedezések utáni útvonal - a Balti-térség új hajózható útvonala.

A spanyol és a portugál uralkodó 1494-ben itt kötötte meg az egyezményt a felfedezett és felfedezendő világ felosztásáról.

Vasco dafelfedező. Afrikát megkerülve jutott el Indiába.

.....Ferenc. A Wesselényi-féle összeesküvés egyik vezetője. Főnemes. Bécsújhelyen kivégezték.

Az öröklött (ősi) nemesi birtok öröklését szabályozza ez a törvény.

CarolinaIII.Károly által kiadott rendelet, mely

D	R	É	G	E	L	Y	
L	I	G	A				

szabályozza a protestánsok helyzetét.

1552-ben ezt a várat védte hőiesen Szondi György 146 katonájával.

A XIV-XV. századi bárói hatalmi csoportosulások elnevezése.

s-t:) a kollektív nemesség: 1605-ben (1) adományozta Bocskai István (1) a hajdúknak (1). Teljes adómentességgel (1) letelepítette őket a Tiszántúlon.

20 pont

6.

Bethlen Gábor valláspolitikáját a „recepta religió”-k (1), azaz a bevett vallásfelekezetek jogainak tiszteletben tartása jellemezte. Az 1615. évi (1) országgyűlés így rendelkezett „ahol melyik fél többen vagyon, az olyané legyen az templum” (1) pl. Padovából jezsuita atyákat hívott Erdélybe. (1) Támogatta a román lakosság református hitre térítését, ezért lefordíttatta román nyelvre a Bibliát (1). Az erdélyi zsidókkal vagy más néven szombatosokkal nem volt elnéző (1), mert ezt szektának tartotta. 1618-ban betiltották a szombatosságot (1), bár azok élén a nagy tekintélyű, művelt kancellár, Péchy Simon állt.

(Oborni Teréz: Erdély fejedelmei 105.p.)

(csak a kiemelt „recepta religió” megemlítése, értelmezése esetén adható meg a **maximális 4 pont**)

7.

a) helyes sorrend – 1 pont

Bocskai István	Báthory Gábor	Bethlen Gábor	I. Rákóczi György	II. Rákóczi György	Apafi Mihály
f	c	d, h, k	e, i, j,	g	b

b-k) az adatok táblázatba rendezése

l) Káldy György

m) nem erdélyi fejedelem / katolikus bibliafordító

13 pont

8.

Szécsény beírása a kontúrtérképre

Ónod beírása a kontúrtérképre

Sárospatak beírása a kontúrtérképre

(<http://tortenelemcikkek.hu/node/116>)

d-e)A szécsényi országgyűlés (1705): A magyarországi rendek 1705-ben szövetséget kötöttek (rendi konföderáció), és Rákóczi vezérő fejedelmüké választották. A nemesség hatalmát biztosították, a katonának álló jobbágyokat és családtagjaikat mentesítették az állami és földesúri szolgáltatások alól. Létrejött a Fejedelmi Kancellária, a 24 tagú Szenátus, az Erdélyi tanács, és a Gazdasági Tanács. Az országgyűlés rendezte a vallási kérdéseket is, amikor kimondta az evangélikusok és reformátusok számára is a vallásszabadságot.

5 pont

9.

	Helytelen, téves információ	Helyes, javított információ
a)	1222	1722
b)	orosz	porosz
c)	Burgenland	Felső-Ausztria
d)	1574	1754
e)	hármás	kettős
f)	magyar	osztrák / örökös tartományok
g)	növelte	maximálta

7 pont

10. Esszé - Mutassa be II.József, a „ felvilágosult zsarnok” uralkodását!

A felvilágosult abszolutizmus: Közép és kelet-európai feudális monarchiák kormányzati rendszere a XVIII. sz.-ban. Poroszországban II. (Nagy) Frigyes, a Habsburg-birodalomban Mária Terézia és II. József, Oroszországban Nagy Katalin nevéhez fűződik. Ezekben az országokban az abszolút monarchia társadalmi feltételei nem jöttek létre. A felvilágosult abszolutizmus a legkirívóbb rendi kiváltságok megnyirbálására és az egyháznak az állam alá rendelésére törekedett. Látszólagos "osztály-felettségét" arra használta fel, hogy a jobbágyok állami adózásképesége növelése érdekében csökkentse földesúri terheiket. Jelentős erőfeszítéseket tett az ipar és a mezőgazdaság, továbbá az oktatás és az egészségügy fejlesztése érdekében. A felvilágosult abszolutizmus - mint a felülről kezdeményezett reformok általában - a fennálló feudális társadalmi rend megőrzését szolgálta. (http://www.kislexikon.hu/felvilagosult_abszolutizmus.htm)

II. József **1780-ban**, Mária Terézia halála után indíthatta el reformjait. Tanácsadója, Kaunitz javaslata ellenére türelmetlenül kezdte el munkáját. Célja volt, hogy országa fejlettebb területeit felzárkóztassa.

„II. József eszményképe az egységállam volt, melynek idealizált képét a korábban tett európai körutazásai során építette fel magában. Mérföldes léptekkel látott hozzá a reformokhoz, melyeknek legfőbb célja az lett, hogy az eltérő fejlettségű, nyelvű és alkotmányú országaiból szerves egészet, a Nyugat-európai példákhoz hasonló, korszerű birodalmat gyúrjon. Csak abszolutisztikus eszközöket ismert...” (Harmat Árpád Péter:Mária Terézia és II. József = <http://tortenelemcikkek.hu>)

Magyarországon több lelkes híve volt uralkodása első időszakában. Jozefinistáknak nevezték őket.

Nem koronáztatta meg magát sem cseh, sem magyar királynak, hogy rendi alkotmányok ne korlátozzák.

A felvilágosult abszolutizmus jellemzője a rendeleti kormányzás.

A sajtócenzúrát egy állami könyvvizsgáló bizottság irányítása alá rendelte. A bizottság vezetője a holland származású Van Swieten lett.

A Placetum regium 1767-ben királyi engedélyhez kötötte a Szentszék főpapokhoz intézett egyházi rendeleteinek kihirdetését és életbe léptetését. Az 1782-ben Bécsbe látogató VI. Pius pápa – fordított Canossa-járás – kérésére se változtatott elképzelésein.

A társadalmi hasznosságot tartotta fontosnak, ezért a hivatalviselést függetlenné tette a vallási felekezettől – **1781 – Türelmi rendelet.** Ebben a rendeletében engedélyezte az evangélikusok, kálvinisták, görögkeletiek szabad vallásgyakorlását is a hivatalviselés mellett.

Ezzel a rendeletekkel elvesztette a katolikus egyház és a pápa támogatását. Fokozta az ellentéteket azzal is, hogy az állam számára nem hasznos tevékenységet folytató – monasztikus, kolduló és remete – szerzetesrendeket feloszlatta. Összesen 140 kolostort zártak be Magyarországon 1780 és 1790 között.

Ki akarta venni az egyház kezéből az oktatást. A tankönyvek tartalmát, az oktatást államilag ellenőriztette. Bécsben katonaiskolát alapított „Josephinum” néven. Az ír eredetű Lacy gróf javaslatára bevezette a toborzás helyett a sorozást.

Általános polgári és büntető törvénykönyvet vezetett be.

1784-ben a vámrendeletet kiegészítette egy magasabb vámtarifával.

1784 – nyelvrendelete - a német lett a hivatalos nyelv.

1785-ben megszületett a jobbágyrendelet, amely megszüntette az örökös jobbágyi állapotot, biztosította a szabad költözést, lehetővé tette, hogy a jobbágy független bírósághoz forduljon, valamint megtiltotta a jobbágy szó használatát. A jobbágyok ezután mesterséget tanulhattak, szabadon örökíthették javaikat, és törvényes ok nélkül sem űzhették el őket földesuraik.

1785 - Közigazgatási reform - a rendelet felszámolta a 800 éves magyar vármegyerendszert, az ország működésének alapját, a nemesség legfőbb támaszát. A megyék helyébe 10 kerület lépett: Pest, Győr, Nyitra, Besztercebánya, Kassa, Munkács, Nagyvárad, Temesvár, Pécs, Zágráb központokkal. A rendelet megszüntette a kiváltságolt területek – hajdúság, járság, székely és szász székek, szabad királyi városok – különleges státuszát is.

„II. József a népszámlálást 1784. július 16-án rendelte el Magyarországon, Erdélyben és Horvátországban. A népszámlálás (conscriptio) során elsősorban katonai szempontok érvényesültek, burkolt célja a besorozható újoncok számának felmérése volt. Magyarországon ez az első népesség-összeírás, amely kiterjedt a lakosság egészére, így a nemességre is. A népszámlálás tehát ugyancsak kiváltotta a megyei nemesség felháborodását és tiltakozását. (<http://mult-kor.hu>)

Az 1784-es adóreform rendelete csak terv maradt. Az uralkodó szándékában állt a nemességet is megadóztatni. A tervezett adóreform szerint a jobbágy munkája után jövedelmének 12,2 %-át kellett volna átadnia az államnak, és 17,8%-át a földesurának, a robot pedig megszűnt volna.

Az 1788-as török háború súlyos áldozatokkal járt, ez is tovább csökkentette az uralkodó népszerűségét, támogatottságát.

A háborúban ő is megbetegedett. Halálos ágyán a türelmi és a jobbágyrendelet kivételével minden intézkedését visszavonta.

- http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1765_augusztus_18_ii_jozsef_a_csaszari_tronra_lep

- Magyar Károly: A királyi székhelytől a kormányzói székhelyig = <http://www.historia.hu/archivum/2002/020910magyar.htm>

- Velladics Márta: A szerzetesrendek felszámolása II. József korában = <http://www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/velladics.htm>

- Kulcsár Krisztina: II. József visszavonja rendeleteit = http://mnl.gov.hu/a_het_dokumentuma/ii_jozsef_visszavonja_rendeleteit.html

- IFJ. BARTA JÁNOS: A nevezetes tollvonás. II. József visszavonja rendeleteit. Budapest, 1978.

Minden helyes válaszelem egy megoldott feladatelemet, s egy pontot ér.

Maximális 12 pont akkor adható, ha pontosan megfogalmazta a felvilágosult abszolutizmus jellemzőit, és legalább 11 feladatelemet (itemet) logikus szövegösszefüggésbe (1 pont) illesztett a tanuló a helyes történelmi szakszókincs alkalmazásával.

Felhasznált irodalom:

A versenykiírásban felsorolt irodalom

<http://typographia.oszk.hu/html/hun/nyomdak/huszar.htm>

<http://reformatus.hu/mutat/huszar-gal-nyomaban>

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1604_oktober_15_bocskai_gyozelme_az_almosd_dioszegi_csataban

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1703_majus_12_rakoczi_es_bercsenyi_kiadja_a_brezani_kiáltványt

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/zsitvatorok_utan_a_habsburgok_torok_politikaja_a_17_sza_zad_elso_feleben

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1671_aprilis_30_kivegzik_a_wesselenyi_fele_osszeeskuves_vezetoit

<http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/240.html>

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1552_julius_9_szondi_gyorgy_hosi_halala

<http://reformatus.hu/mutat/az-elfeledett-reformator-zwingli-emlekezete-magyarorszagon>

<http://mek.oszk.hu/02200/02228/html/01/181.html>

<http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/tortenelmi-forrasok-elemzese/magyarorszag-az-ujkorban/ii-jozsef-politikaja>

A képek forrása:

Vajdahunyad vára - <http://delerdely.eloerdely.ro/epített-orokseg/var/vajdahunyadi-varkastely>

Az utolsó vacsora - http://muveszet21.blogspot.hu/2011/12/leonardo-utolso-vacsora_01.html

Győr- Székesegyház - <http://www.templom.hu>

VI. Pius áldást oszt - <http://mek.niif.hu/01200/01267/html/10kotet/10r01f02.htm>